

Zopár poznámok k používaniu endoným a exoným v jazykovej praxi

Some notes on the use of endonyms and exonyms in language practice

Andrej Závodný

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta,
Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko

Abstract: In many tourist guides, but also in other places, it is possible to see artificial translations of Slovak names into other languages or in reverse, which disturb the stability of Slovak standardized names, but in some cases the translation of a Slovak name into a foreign language or in the opposite direction may appear due to its original motivation very distorted. Names among other specific features are characterized by their idiomatic property, which is tightly connected with the linguistic motivation and non-linguistic motivation aspect of own name. Therefore, foreign names (exonyms) in our language, unless they are established, should be edited only at the word form level, but not at the level of lexical-semantic changes, mostly by translation. In addition, at present, there is a tendency to rather use the original endonyms and reduce the use of exonyms. In the current globalization, the creation of new exonyms, especially created by translations, has proved to be inoperable.

Keywords: endonym, exonym, motivation, nomenclature authority, proper name, standardization.

Dynamická jazyková internacionalizácia a globalizácia (v hospodárskej, politickej, náboženskej, kultúrnej oblasti a pod.) okrem preberania a adaptácie množstva cudzích apelatív do našej lexikálnej zásoby na úrovni langue či ich používania bez nutného prevzatia a zdomácnenia na úrovni parole¹ (v porovnaní s úrovňou langue ide o oveľa väčšie množstvo slov) sa čoraz viac ukazuje aj pri používaní cudzích proprií v slovenských, najmä publicistických textoch, resp. pri používaní slovenských vlastných mien v cudzojazyčných textoch. Vlastné mená sa vo všeobecnosti okrem iných špecifík vyznačujú podobne ako frazémy istou idiomatickosťou (špecifickosťou pre určitý jazyk), ktorá je často pevne spätá

¹ Ide najmä o používanie cudzích apelatív, ale najmä cudzích proprií v hovorených prejavoch, napr. v žurnalisticko-lingvistickej oblasti, porov. napr. Závodný, 2015.

s motivačnou jazykovou, ako aj mimojazykovou stránkou vlastného mena. Keďže onymická motivácia pri vzniku každého vlastného mena, teda aj pri primárne motivovaných propriách (vzniknutých priamo z apelatív), ustupuje do úzadia a do popredia sa dostáva funkčná stránka propria, aj pri formálnej totožnosti apelatíva a propria by sa niektoré typy vlastných mien do iných jazykov vo všeobecnosti prekladať nemali, s výnimkou už vžitých² a štandardizovaných toponým (o nich viac nižšie) a chrématoným³, čo sa v jazykovej praxi pomerne často nedodržiava. Konštatovanie M. Ološtiaka (2006, s. 13), že „s úzkou previazanosťou propria s mimojazykovou realitou súvisí aj to, že vlastné mená sa do cudzieho jazyka neprekladajú ani vtedy, keď je proprium s apelatívom formálne totožné,“ možno lepšie špecifikovať pri jednotlivých základných onymických kategóriách – antroponymách, toponymách a chrématonýmách.

Antroponymá (na oficiálnej úrovni rodné mená a priezviská) sú azda jedinou kategóriou vlastných mien, ktoré sa bez výnimky do iného jazyka neprekladajú. Napr. kuriózne, no módne rodné mená najmä v anglicky, ale v poslednom období aj v neanglicky hovoriacich krajinách ako *Apple*, *Sky*, *Wednesday* a pod. (porov. PL., 2015) sa v slovenských textoch nezmenia na rodné mená *Jablko*, *Obloha* či *Streda*, prípadne naopak, slovenské priezviská ako *Krajčír*, *Mlynár* či *Skala* a pod. sa v cudzích textoch nezmenia na priezviská angl. *Tailor* (nem. *Schneider*), angl. *Miller* (nem. *Müller*) či angl. *Rock* (nem. *Felsen*). Väčšina vlastných mien spomedzi chrématoným (napr. názvy inštitúcií, organizácií, súťaží, udalostí a pod.) patrí k tzv. ambimodálnej skupine vlastných mien, pretože „sú motivované (apelatívnym) lexikálnym významom ich zložiek (hľadisko vzniku pomenovania), ale súčasne plnia základnú funkciu vlastných mien, t. j. identifikáciu jednotlivých objektov daného druhu, triedy (hľadisko platnosti v spoločenskej komunikácii)“; (Blanár, 1996, s. 42, 43). Takéto typy názvov sa v jazykovej praxi pomerne často kvôli ich sémantickej a denotačnej prehľadnosti do iných jazykov prekladajú (napr. *World Health Organization (WHO)* → *Svetová zdravotnícka organizácia*, *North Atlantic Alliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO)* → *Severoatlantická aliancia* a pod.).

Geografické názvy sa z hľadiska používania a ich prekladu v cudzojazyčných textoch vyznačujú najvýraznejšími špecifikami, a preto tejto problematike venujeme najväčší priestor.

V súvislosti s interlingválными prechodmi a adaptáciou takýchto vzhľadom na východiskový jazyk autochtónnych geografických názvov – toponým, môžeme vymedziť dva termíny – endonymum a exonymum.

Podľa Smernice na štandardizáciu geografických názvov (SŠGN, 2015, s. 8) je endonymum „názov geografického objektu v niektorom oficiálnom jazyku (oficiálnych jazykoch) používanom na území, na ktorom sa geografický objekt nachádza.“ V podmienkach slovenského jazyka ide teda o také názvy, ktoré pomenúvajú geografické objekty na území Slovenskej republiky (napr. *Bratislava*, *Tatry*, *Demänovská dolina*, *Zemplínska šírava* a pod.).

² I. Ripka (2008, s. 5) uvádza, že aj samotné slovo „vžitý“, podobne ako slová „zaužívaný“ či „adaptovaný“ nie sú úplne jasné a ich chápanie nie je jednotné.

³ M. Ološtiak (2006, s. 14) uvádza, že popri exonymách sú špecifickým prípadom aj preklady vlastných mien v umeleckých textoch.

Exonymom⁴ sa zasa označuje „vžitý názov používaný v určitom jazyku pre geografický objekt nachádzajúci sa na území mimo oficiálnej pôsobnosti tohto jazyka, ktorý má odlišnú podobu od názvu v oficiálnom jazyku (oficiálnych jazykoch) územia, na ktorom sa geografický objekt nachádza.“ V slovenčine sa používajú napr. exonymá *Budapešť* (maď. end. *Budapest*), *Kyjev* (ukr. end. *Київ/Київ*), *Mníchov* (nem. end. *München*), *Petrohrad* (rus. end. *Sankt-Peterburg/Санкт-Петербург*), *Rím* (tal. end. *Roma*), *Temža* (angl. end. *Thames*), *Varšava* (poľ. end. *Warszawa*), *Viedeň* (rak. end. *Wien*) a pod.⁵

Súbor exoným, používaných v jazykovej praxi v našom jazyku, by mal byť štandardizovaný⁶, teda schválený názvoslovnou (štátnou) autoritou⁷, ktorou je „inštitúcia poverená legálne konštituovaným subjektom, ktorým je napr. štát, rozhodovať vo veciach štandardizácie geografického názvoslovia alebo inštitúcia poverená zverejňovaním štandardizovaných geografických názvov“⁸ (ZPNGO, 2012, s. 7). Štandardizáciou geografických názvov sa upravujú neštandardizované podoby názvov, existujúce nevyhovujúce štandardizované podoby názvov a určujú sa nové názvy⁹ (SŠGN, 2015, s. 7).

Treba zdôrazniť, že používanie slovenských endoným v cudzojazyčných textoch a exoným v slovenských textoch nie je novodobým fenoménom (porov. nižšie v rámci kla-

⁴ M. Harvalík (2004, s. 102) o medzinárodnom termíne exonymum, ktoré sa odporučilo používať na 2. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovia v Londýne v roku 1972, uvádza, že výhoda jeho medzinárodného používania spočíva v tom, že nie je v nijakom jazyku zaťažené vedľajším pojmovým obsahom, ako je to pri domácich synonymách v jednotlivých jazykoch (napr. pri termíne vžitý názov a pod.).

⁵ Exonymá v iných jazykoch: napr. angl. exonymum *Warsaw* pre Varšavu, franc. exonymum *Londres* pre Londýn, nem. exonymum *Mailand* pre Miláno, tal. exonymum *Parigi* pre Paríž; porov. UNGEGN, s. 10, 40.

⁶ Štandardizácia geografického názvoslovia je súbor opatrení zabezpečujúci jednotnosť geografických názvov a záväznosť ich používania. Ide o proces zabezpečujúci určenie názvu pre geografický objekt spolu s jeho správnou písanou podobou a tiež podmienok na jeho používanie (SŠGN, 2015, s. 7; ZPNGO, 2012, s. 7). Proces štandardizácie vykonáva a garantuje ÚGKK SR, opierajúc sa o svoje poradné orgány – Názvoslovnú komisiu ÚGKK SR, s pôsobnosťou pre celé územie SR, a Názvoslovný zbor okresného úradu, katastrálneho odboru, s okresnou pôsobnosťou, podľa SŠGN. Je potrebné zdôrazniť, že pri štandardizácii sekretariát názvoslovnej komisie úzko spolupracuje aj s Jazykovedným ústavom L. Štúra SAV.

⁷ Názvoslovnými autoritami v Slovenskej republike sú: Národná rada Slovenskej republiky (určuje názvy krajov a okresov), vláda Slovenskej republiky (určuje názvy obcí), Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (určuje názvy častí obcí), Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky (ÚGKK SR; určuje názvy ďalších geografických objektov); ZPNGO, 2012, s. 9.

⁸ Zoznam väčšiny vžitých a štandardizovaných exoným možno nájsť na stránkach ÚGKK SR. Zoznam niektorých vžitých exoným aj so slovotvornými motívami možno nájsť aj v práci Zemepisné názvy, obyvateľské mená (Ripka, 2008), v Príručke slovenského pravopisu pre školy a prax (2005) či v PSP (2013).

⁹ Štandardizácia geografického názvoslovia sa v Slovenskej republike vykonáva v súlade s rezolúciami konferencií OSN o štandardizácii geografického názvoslovia, ktoré sa konajú od roku 1967 v päťročných cykloch. Rezolúcie majú charakter odporúčaní (prijmajú sa konsenzom) a každá členská krajina OSN môže doceliť záväznosť prijatých medzinárodných zásad štandardizácie a iných rezolúcií OSN implementovaním do svojho systému právnych predpisov. Táto implementácia rezolúcií zaručuje medzinárodne akceptovateľný štandard kartografických diel, slovníkov a ostatných publikácií (v SR sa to dosiahlo prijatím zákona a vyhlášky ÚGKK SR č. 300/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii v znení neskorších predpisov (ZPNGO, 2012, s. 8). Na plnenie úloh štandardizácie geografických názvov v období medzi konferenciami bola konštituovaná ako kolegiálny konzultatívny zbor Skupina expertov OSN pre geografické názvy (UNGEGN). UNGEGN podporuje jednotné používanie správneho geografického názvoslovia v celosvetovom meradle (porov. Horňanský, 2016, s. 27).

sifikácie tzv. historické exonymá). Na tomto mieste nám nejde ani tak o používanie slovenských endoným v prostredí cudzieho jazyka, ale o tvary slovenských endoným v cudzích textoch, avšak používaných na našom území, najmä v cudzojazyčných prekladoch turistických informačných textov v slovenskom jazyku. Narastajúci počet výskytu slovenských endoným v takýchto textoch súvisí najmä s rozvojom cestovného ruchu na Slovensku. Treba zdôrazniť, že v takomto prípade nejde o exonymá v pravom zmysle slova, pretože ich používanie nie je späté s iným územím s odlišným úradným jazykom (napr. angličtiny, nemčiny), ako je územie, na ktorom sa geografický objekt, pomenovaný endonymom, nachádza, a problémom je najmä to, že mnohé z nich nemajú štandardizovaný tvar, ktorý by bol schválený príslušnou názvoslovnou autoritou štátu¹⁰. V jazykovej praxi sa možno často stretnúť s umelými, a treba zdôrazniť, že nevhodnými turistickými prekladmi slovenských geografických názvov objektov (napr. *Demänovská dolina* sa často nevhodne prekladá ako **Demänová valley*, *Belianske Tatry* ako **Belianske Tatras*, *Kmet'ov vodopád* ako **Kmet's waterfall*¹¹, *Pezinské Karpaty* ako **Pezinok Carpathians* alebo **Kleinen Karpaten von Pezinok*, *Podunajská pahorkatina* ako **the Danubian Hills* alebo **die Donauhügellandschaft*, *Adamovské jazerá* ako **Adamov lakes* alebo **Schotterseen von Adamov*, *Studený potok* ako **Studený stream*, *Malé Karpaty* ako **Small Carpathians* alebo *Kleine Karpaten*¹² a pod.). Hoci jasným zámerom takýchto cudzojazyčných turistických prekladov je zrejme čo najväčšie „jazykové informovanie“ zahraničných turistov o turistickom objekte, do cudzieho jazyka možno prekladať iba druhové označenie objektov mimo ustáleného názvu, čiže apelatívne označenie objektu, ktoré je súčasťou názvu, sa neprekladá¹³ (napr. prípustné sú takéto preklady: *Demänovská dolina* ako *Tal Demänovská dolina*, *vrch Vápenná* ako *Vápenná hill* alebo *Berg Vápenná*, *Borská nížina* ako *Borská nížina lowlands* a pod.). K uvedeným skutočnostiam treba ešte doplniť, že niektoré názvy s priesračnou motiváciou, pri ktorých sa pociťuje previazanosť s lexikálnym významom motivujúceho apelatíva, prípadne motivujúcich apelatív, a sú teda ľahko preložiteľné do iného jazyka, už nemusia odrážať vlastnosti pomenovaného objektu, ako to bolo v čase vzniku motivačného impulzu, čiže v období vzniku konkrétneho vlastného mena (napr. názov *Dlhá mláka* v súčasnosti nepomenúva vodný objekt, pretože ten zanikol, ale pomenúva pole na mieste pôvodnej vodnej plochy; priezvisko *Mlynár* v súčasnosti už nevyjadruje spojitosť s povoláním prvotného nositeľa prímena/priezviska a pod.). Rovnako však existujú aj názvy, ktorých druhové označenie pomenovaného objektu nemá významovú spojitosť s týmto objektom, či už v dôsledku demotivácie a prípadnej analógie s iným slovom v lexikálnej

¹⁰ *Kmet's waterfall*. (https://www.tatry.sk/en/kmetov-vodopad/?_ref=34399). (citované 10. júla 2019).

¹¹ Práve na cudzojazyčné texty publikácií vydávaných v Slovenskej republike sa vzťahujú zásady (ZPNGO, 2012), uverejnené na stránke ÚGKK SR.

¹² Keďže horský masív Karpát zasahuje do viacerých krajín, má viacero štandardizovaných endoným (napr. slov., čes., pol., ukr. *Karpaty*, maď. *Kárpátok*, nem. *Karpaten*, rum. *Carpații*; porov. ZE., 2017), no pohorie Malé Karpaty sú iba slovenským endonymom, preto ho nemožno svojvoľne prekladať (porov. ZPNGO, 2012, s. 12).

¹³ Podľa ZPNGO (2012, s. 10, 11) nie je prípustná akákoľvek úprava (preklad celého alebo časti názvu, preklad druhového označenia, ktoré je súčasťou názvu, nedodržanie diakritických znamienok, vynechanie časti názvu, úprava existujúceho cudzojazyčného exonyma) štandardizovanej podoby slovenského endonyma, štandardizovanej podoby slovenského exonyma alebo exonyma, ktoré odporučila príslušná zahraničná názvoslovná autorita.

zásobe (napr. aj v rámci ľudovej etymológie), transonymizácie či metaforicky motivovaných názvov (napr. hrad *Červený Kameň*, v angl. textoch **Red Stone*; názov *Žitný ostrov* sa v niektorých turistických sprievodcoch prekladá ako angl. **Rye Island*, angl. *rye* = žito¹⁴; názov *Peklo* (angl. **Hell*) s metaforickým významom „hlboké, nízko položené miesto, prepádisko“ a pod.).

Pokiaľ nejde o cudzojazyčné exonymá schválené príslušnou zahraničnou názvoslovnou autoritou¹⁵, umelé preklady slovenských endonym narúšajú ustálenosť sústavy slovenských štandardizovaných názvov a v niektorých prípadoch teda preklad slovenského názvu do cudzieho jazyka dokonca pôsobí vzhľadom na jeho pôvodnú motiváciu veľmi skreslene, hoci treba zdôrazniť, že onymická motivácia pri fungovaní vlastného mena v jazyku už nie je dôležitá. Podoprieť to možno aj slovami V. Blanára (1996, s. 27), že „vlastné meno ako prvok onymickej sústavy neoznačuje denotát cez všeobecný pojem ani v prípade, keď sa pri prvotnom pomenovaní akte využil lexikálny význam ako pomenovací motív a onymickému znaku poskytol antropolexému, resp. topolexému,“ pretože „... po začlenení vlastného mena do príslušného menného systému sa stáva motivácia vecného vzťahu lexikálnym významom v zásade irelevantnou.“

V staršej Inštrukcii na štandardizáciu geografického názvoslovia (IŠGN), ktorá už stratila účinnosť¹⁶, sa v paragrafe 18, odsekoch 6, 7 uvádzalo: „*Nepripustné je prekladať názvy sídelných a nesídelných geografických objektov z územia SR do iných jazykov a zverejňovať ich prostredníctvom kartografických diel, publikácií, tlače alebo inými prostriedkami masovej komunikácie.*“ Toto nariadenie sa podľa D. Fičora (2010, s. 68–69) neskôr zmiernilo vplyvom pripomienok Úradu vlády SR, pretože vraj „zákaz prekladov slovenských endonym do cudzích jazykov obmedzuje právo na slobodu prejavu v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“ V novej SŠGN (2015, s. 15) sa uvádzané odseky v paragrafe 18 už nenachádzajú.

Doteraz uvedené zásady používania vlastných mien v jazyku, na ktorého území úradného používania sa pomenúvané objekty nenachádzajú, by sa mali dodržiavať aj pri používaní cudzojazyčných geografických názvov v slovenskom jazyku.

Názvoslovnou komisiou sú v slovenskom jazyku štandardizované mnohé vžitá podoba názvov, zväčša však iba známejších kartograficky zaznačovaných sídelných a nesídelných

¹⁴ V prípade názvu *Žitný ostrov* ide o neskoršiu analógiu historického názvu *Šutný ostrov* s adjektívom *žitný*, ktorý vznikol čiastočným prekladom a domácou adaptáciou nemeckého názvu *Schüttinsel* a jeho motivant súvisí so stredohornonemeckým *schütte* s významom „umelá hrádzka proti povodniam,“ prípadne „nános, naplavenina“ (ZJČ, s. 357); to zasa súvisí s nemeckým verbom *schütten* „sypať“, čiže budovať umelé hrádze, valy zo štrku, kameňov a hliny, ktoré slúžili ako ochrana pred záplavami z dunajských ramien.

¹⁵ V ZPNGO (2012, s. 9, 11) sa uvádza, že pokiaľ pre objekt na slovenskom území neexistuje exonymum, ktoré odporučila príslušná zahraničná názvoslovná autorita, v cudzojazyčnom texte sa použije slovenské štandardizované endonymum. Ak existuje autoritou schválené exonymum, pri prvom výskyte v texte sa najskôr uvedie slovenské endonymum a v zátvorke za ním príslušné exonymum. V ďalšej časti textu už prekladateľ môže používať iba exonymum.

¹⁶ Smernica nadobudla účinnosť 1. decembra 2015 a zrušila sa účinnosť staršej Inštrukcie na štandardizáciu geografického názvoslovia z roku 1996.

objektov mimo územia SR¹⁷. Cudzíe názvy, ktoré nie sú v slovenčine vžitú a schválenú názvoslovnou autoritou, teda nie je rovnako prípustné do nášho jazyka prekladať (napr. stavba *Stonehenge*, mesto *Newcastle*, mesto *Užhorod*, mesto *Belehrad*, mesto *Wolfsburg* a pod.). Nevžitú názvy by sa mali preto upravovať len na úrovni zvukovej či grafickej formy slova (spisovný tvar v podmienkach (ekvivalentného) slovenského hláskového inventára či ortografická forma podľa výslovnosti slova, prípadne slovotvorných a morfológických prostriedkov), nie však na úrovni lexikálno-sémantických zmien.

V súvislosti s rôznymi spôsobmi adaptácie (hláskovými, ortografickými, slovotvornými, morfológickými, lexikálno-sémantickými, syntaktickými) cudzieho endonyma môžeme v slovenčine vyčleniť niekoľko typov vžitých exoným (porov. Ološtiak, 2006, s. 72; Harvalík, 2004, s. 106–114; Hajčíková, 1989, s. 70–76)¹⁸:

1. *zvukové (fónické) exonymá*: adaptácia týchto exoným sa realizuje na úrovni parole, teda v hovorených textoch¹⁹; táto skupina exoným svedčí o menšom stupni zdomácnenia v preberajúcom jazyku (Harvalík, 1998); hlásky, ktoré slovenčina nemá, sa nahrádzajú artikulačne podobnými hláskami domáceho jazyka bez vplyvu na grafickú formu názvu²⁰, no adaptácii podliehajú aj iné zvukové javy, napr. prízvuk, neutralizácie a pod. (napr. *Glasgow*: angl. [glásgəu] – slov. [glázgou/glezgou]; *Adelaide* angl. [ædələid] – slov. [edlejd]; *Hannover*: nem. [hanófe] – slov. [hanover])²¹;

2. *ortografické (pravopisné) exonymá*: adaptovaná výslovnosť názvu z úrovne parole sa prenáša aj na úroveň langue a prejaví sa na grafickej úprave názvu (napr. angl. *London* – slov. *Londýn*, angl. *California* – slov. *Kalifornia*²², pol'. *Jabłonka* → slov. *Jablonka*²³, chorv.

¹⁷ Porov. ZE., 2017.

¹⁸ Adaptácia niektorých exoným však mohla prebehnúť na dvoch či viacerých adaptačných jazykových úrovniach súčasne (napr. tal. *Venezia* – slov. *Benátky*). Ak ide o exonymum geografického objektu, ktorý sa viaže s dvoma alebo viacerými jazykovo odlišnými územiami, čiže ide o odlišné jazykové formy jedného endonyma, pri jednotlivých tvaroch endonyma sa môže zdať, že adaptované exonymum sa od východiskového endonyma odlišuje z rôznych jazykových hľadísk, no každé exonymum sa adaptovalo len z jedného tvaru endonyma (napr. franc. *Rhône*, tal. *Rodano*, ale iba z franc. tvaru *Rhône* sa utvorilo slov. *Rhóna*; franc. *Geneve*, nem. *Genf*; franc. *Geneve* → slov. *Ženeva* a pod.).

¹⁹ M. Harvalík (1998) uvádza, že vo všeobecnosti sa tento typ za exonymá ani nepovažuje (podobne ani tzv. konverzné exonymá – transliterované názvy), ale podľa neho treba všetky, teda aj tie konverzné, za exonymá považovať, pretože primárnym príznakom všetkých exoným je skutočnosť, že ide o názvy geografických objektov používaných v inom jazyku ako v tom, ktorý je oficiálnym jazykom na území, kde sa pomenovaný geografický objekt nachádza.

²⁰ V niektorých prípadoch však nastáva to, že adaptačná hláska nie je ortoepicky analogická s hláskou z preberaného jazyka. M. Dudok (2002, s. 108–112) napr. uvádza, že namiesto chorvátskej, srbskej a bosnianskej mäkkej polozáverovej a predopodnej hlásky *ć* (napr. *Ćuprija*, *Ćilipi*) sa v slovenskej výslovnosti adaptovala tvrdšia zadod'asnová záverovoúžinová hláska *č*, pričom pôvodnej hláske je výslovnostne bližšia d'asnovopodnebná hláska *ť*.

²¹ M. Harvalík (1998) uvádza klasifikáciu zvukových exoným O. Backa (1983), ktorý rozlišuje medzi výslovnostnými (cudzíe fonémy, ktoré preberajúci jazyk v inventári nemá, sú v exonymách nahrádzané podobnými domácimi fonémami; napr. už uvádzaný príklad *Glasgow*: angl. [glásgəu] – slov. [glázgou/glezgou]) a artikulačnými exonymami (ide o rozdiely v artikulačných vlastnostiach foném, napr. vo francúzskych názvoch sa francúzske čapíkové (uvulárne) *r* nahrádza domácim alveolárnym *r*).

²² Zaujímavosťou je, že niektoré exonymá, ktorých tvar by sa dal, berúc do úvahy výslovnosť exonyma, analogicky upraviť podľa iných vžitých exoným, zostávajú v pôvodnej podobe endonyma (napr. *Kalifornia*, *Karolína* (pôvodne *California*, *Carolina*), ale *Casablanca*, *Cardiff*, *Calgary* a pod.).

²³ Tento príklad by bolo možné zaradiť zároveň aj medzi zvukové exonymá, pretože artikulačne odlišná poľská fonéma *ł* je v slovenčine nahradená fonémou *l*.

Zagreb – slov. *Záhreb*, srb. *Novi Sad* – slov. *Nový Sad*, maď. *Pilis* – slov. *Piliš*, ukr. *Lviv* – slov. *L'vov*²⁴ a pod.); niektoré pravopisné úpravy exonym alebo ich derivátov môžu súvisieť s neskoršími úpravami pravopisu spisovného jazyka, resp. s úpravou pravopisu v pôvodnom jazyku endonyma (napr. *Rostov na Done* → *Rostov nad Donom*, *Moskytský záliv* → *Moskytí záliv*; porov. Hajčíková, 1989, s. 73, 74);

3. *morfologické exonymá*: za morfologické exonymá možno považovať názvy, ktorým sa v domácom jazyku adaptovala ohýbacia prípona, čím sa začlenili do slovenského deklináčného systému²⁵ (napr. nem. *Mulde* – slov. *Mulda*, nem. *Saale* – slov. *Sála*; franc. *Geneve* (Švajčiarsko) – slov. *Ženeva*²⁶, franc. *Seine* – slov. *Seina*; tal. *Appennino* – slov. *Apeniny*, tal. *Piave* – slov. *Piava*, azerb. *Baki* – slov. *Baku* a pod.); M. Majtán (1986, s. 146) uvádza, že základnou požiadavkou pri štandardizovaní geografických názvov z domáceho prostredia i vžitých domácich podôb cudzích geografických názvov (exonym) je, aby ich jazyková podoba bola v súlade s kodifikáciou spisovného jazyka, a to predovšetkým z morfologického hľadiska, z hľadiska ich paradigmatického začlenenia;

4. *syntaktické exonymá*: syntaktické adaptačné kritérium sa viaže minimálne s dvojslovnými názvami²⁷, prípadne tu možno zahrnúť aj exonymá, pri ktorých sa v porovnaní s pôvodným endonymom elidovala časť názvu (napr. rus. *ostrov Rudol'fa* – slov. *Rudolfov ostrov*, gréc. *Nés Ródos* – slov. *Rodos*);

5. *slovotvorné exonymá*: ide o exonymá, ktorým sa adaptáciou zmenil slovotvorný formant, prípadne vznikli trunkáciou, pričom slovotvorný základ sa nezmenil alebo sa len graficky upravil, alebo sa exonymum utvorilo kompozične (napr. nem. *Spree* – slov. *Spréva*, maď. *Szeged* – slov. *Segedín*, maď. *Vác* – slov. *Vacov*, nem. *Basel* (Švajčiarsko) – slov. *Bazilej*; gréc. *Olympos* – slov. *Olymp*, angl., špan. *Puerto Rico* (Veľké Antily) – slov. *Portoriko* a pod.);

6. *lexikálno-sémantické exonymá*: do tejto skupiny sa dajú zaradiť exonymá, ktoré majú v porovnaní s pôvodným endonymom odlišnú lexikálno-sémantickú štruktúru (napr. nem. *Chemnitz* – slov. *Kamenica*, nem. *Österreich* – slov. *Rakúsko*, tal. *Po* – slov. *Pád*, špan. *Llanos* – slov. *Orinocká nížina* a pod.);

7. *prekladové exonymá*: zaradíme sem adaptované exonymá, ktoré sú úplne alebo sčasti preložené; podľa M. Harvalíka (2004, s. 113) však názov možno preložiť iba vtedy, ak obsahuje preložiteľné všeobecné meno či priehľadný apelatívny etymón. Keďže apelatívum v názvoch obvykle označuje druh takto pomenovaného zemepisného objektu, vďaka prekladu sa aj pre používateľa, ktorý nepozná daný jazyk, zachováva informácia, o aký druh

²⁴ M. Harvalík (1998) uvádza, že O. Back (1983) vymedzil aj skupinu tzv. *konverzných exonym*. Ide o také exonymá, pri ktorých dochádza k prenosu z grafickej sústavy pôvodného pomenúvajúceho jazyka do grafickej sústavy preberajúceho jazyka, O. Back ich však podľa neho nepovažuje za vlastné exonymá (napr. rus. Москва – slov. *Moskva*, biel. Минск – slov. *Minsk* a pod.).

²⁵ Niektoré exonymá však po prevzatí zostávajú nesklonné (napr. *Adelaide*, *Bordeaux*, *Karlsruhe*, *Nantes*, *Salesbury* a i.).

²⁶ Tento názov možno zároveň hodnotiť aj ako ortografické exonymum (*Geneve* – *Ženeva*).

²⁷ Pri štandardizácii geografického názvoslovia platí vo všeobecnosti zásada, aby sa štandardizovali najviac trojslovné názvy (ale porov. napr. výnimku s radovou číslovkou *Pobrežie kráľa Fridricha VI.*; ZE., 2017, s. 49).

objektu ide (tamže; napr. nem. *Oberlausitz* – slov. *Horná Lužica*, poľ. *Zubrzyca Górna* – slov. *Horná Zubrica*, angl. *Rat Islands* – slov. *Potkanie ostrovy*, čín. *Chuang-Che* – slov. *Žltá rieka*, angl. *Gold Coast* (Ghana) – slov. *Zlaté pobrežie*, bulh. *Zlatni Piasáci* – slov. *Zlaté Piesky*, rus. *Pervyj Kuril'skij proliv* – slov. *Prvý kurilský prieliv* atď.); možno zdôrazniť, že vzhľadom na všeobecnú tendenciu skôr uprednostňovať pôvodné endonymá, a teda nevytvárať nové, zväčša prekladové exonymá, ale skôr ich redukovat' a aj vzhľadom na uvedené štandardizačné zásady, dotýkajúce sa prekladov exoným, je táto skupina exoným v podstatne reliktnou a potenciálne najmenej produktívnou skupinou.

Uvedené skupiny exoným²⁸ sú vymedzené zo synchronného aspektu, no z diachrónneho hľadiska možno vyčleniť ešte špecifickú skupinu *historických exoným*, ktoré sú v súčasnosti obmedzené azda iba na historické (odborné) texty, prípadne sa s nimi možno stretnúť v umeleckých textoch s historickou tematikou alebo staršie vydania kartografických diel, čo ich odsúva na perifériu lexikálnej zásoby. Všetky tieto exonymá mohli vzniknúť buď adaptáciou jedným z vyššie uvedených spôsobov, prípadne ich kombináciou, no spája ich spoločný historický (a teda v súčasnosti štýlovo obmedzený) kontext používania (napr. angl. *New York* – staršie slov. *Nový York*, nem. *Salzburg* (Rakúsko) – staršie slov. *Sol'nohrad*, maď. *Pécs* – staršie slov. *Päťkostolie*, maď. *Balaton* – staršie slov. *Blatenské jazero*, maď. *Buda*²⁹ – staršie slov. *Budín*, nem. *Mainz* – staršie slov. *Mohuč*, nem. *Regensburg* – staršie slov. *Rezno*, nem. *Graz* (Rakúsko) – staršie slov. *Štajerský Hradec*, tur. *Istanbul* – staršie slov. *Carihrad*, *Konštantínopol* a pod.). Treba spomenúť, že na prevažne lexikálno-sémantické zmeny exoným vplývali okrem iných aj politické faktory, ktoré súviseli s premenúvaním geografických, najmä sídelných objektov (napr. *Zlín* → *Gottwaldov* → *Zlín*, *Caricyn* → *Stalingrad* → *Volgograd*, *Petrohrad* → *Leningrad* → *Petrohrad*, *Saigon* → *Ho Či Minovo Mesto* atď.)³⁰.

Osobitným prípadom jazykovo ekvivalentných názvov sú také názvy, ktoré sa používajú na jazykovo zmiešanom území, kde minoritné obyvateľstvo má aspoň 20-percentné zastúpenie z celkového počtu obyvateľov určitého územia³¹. V slovenských podmienkach ide napr. o zmiešané slovensko-maďarské, slovensko-ukrajinské, slovensko-rusínske či slovensko-nemecké obyvateľstvo niektorých slovenských obcí. Nazdávame sa, že takéto

²⁸ M. Harvalík (1998; porov. aj Hajčková, 1989, s. 70) pri klasifikácii exoným ešte rozlišuje národné a medzinárodné exonymá – národné sú typické iba pre jeden jazyk a v iných jazykoch sa príslušná forma exonyma nepoužíva (v češtine napr. *Řím*; v slovenčine azda napr. *Taliansko/Talianska republika*, ekvivalenty: *Italia, Repubblica Italiana* (endonýmá), angl. *Italy, Italian Republic*; porov. Ripka, 2008, s. 58), medzinárodné exonymá sa používajú aspoň v dvoch jazykoch a sú typické najmä pre bývalé európske kolónie v Ázii a Afrike. Tieto exonymá sa z týchto kolonizovaných území dostávali do medzinárodného povedomia cez sprostredkujúci jazyk (napr. angličtinu, nemčinu, španielčinu, ruštinu a pod.) – cez angličtinu sa napr. do iných jazykov dostalo exonymum *Peking* z pôvodného *Pej-t'ing/Beijing*, avšak s rôznou výslovnosťou, typickou pre konkrétny preberajúci jazyk (Harvalík, 2004, s. 105).

²⁹ Pôvodne samostatná obec sa neskôr spolu s obcou *Pešť* (maď. *Pest*) zlúčila do mesta Budapešť.

³⁰ M. Hajčková (1989, s. 74) uvádza niektoré historické exonymá, ktoré sa úplne z jazykového povedomia vytratili (napr. *Ruhra*, *Užhrad*, *Šampansko*, *Munkáč* a iné, ktoré boli nahradené novšími tvarmi *Ruhr*, *Užhorod*, *Champagne*, *Mukačevo*).

³¹ Dvojazyčné názvy garantuje Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva (porov. NVSR).

prípady, podobne ako pri endonymách v preložených cudzojazyčných textoch na slovenskom území, už nemožno vnímať ako exonymá, pretože pomenované geografické objekty sa nachádzajú na území, na ktorom sa popri štátnom jazyku môže v úradnom styku používať aj jazyk národnostných menšín³² (napr. slov. *Kalinkovo* – maď. *Szemet*, slov. *Senec* – maď. *Szenc*, slov. *Moldava nad Bodvou* – maď. *Szepesi*, slov. *Parihuzovce* – ukr. *Pariguzivci/Папіризівці*, slov. *Sukov* – ukr. *Sukiv/Суків*, slov. *Kalinov* – rusín. *Kaliniv/Калинів*, slov. *Bystrá* – rusín. *Bystre/Быстре*, slov. *Kunešov* – nem. *Kuneschau* a pod.)³³.

Popri používaní geografických názvov na zmiešanom jazykovom území sa istými špecifikami vyznačuje aj používanie českých názvov (endoným) v slovenskom jazyku. Hoci české geografické názvy v slovenčine možno rovnako ako v iných prípadoch považovať za exonymá, na rozdiel od predchádzajúcich prípadov nedochádza v slovenčine, zrejme z dôvodu jazykovej podobnosti k ich adaptačnej úprave³⁴ a rovnako nie sú zachytené ani v zozname vžitých exonym, ktoré sa v slovenčine používajú³⁵.

V žurnalistických hovorených a písaných textoch sme si prednedávnom všimli jeden prípad, ktorý sa z týchto jazykových tendencií v súvislosti s českými exonymami v slovenčine vymyká. Pred istým časom pomerne dlho v slovenských aj českých médiách rezonovala kauza spojená s údajným neoprávneným využitím dotácie z eurofondov pre českú firmu Čapí hnízdo, ktorá sa vraj špekulatívne oddelila z firmy Agrofert, aby mohla ako malý alebo stredný podnik čerpať finančnú dotáciu, a v roku 2008 takto využila financie na vybudovanie rovnomenného komplexu Čapí hnízdo³⁶. V médiách sa čitatelia mohli stretnúť s viacerými variantmi názvu tohto údajne na turistické účely vybudovaného objektu – 1. *Čapí hnízdo* (napr. *Babiš ovládal Čapí hnízdo*; *Babišovo čapí hnízdo*, pre farmu *Čapí hnízdo*), 2. *Bocianie hniezdo* (v kauze *Bocianie hniezdo*, na farme *Bocianie hniezdo*, za kauzu *Bocianie hniezdo*), 3. *Čapie hniezdo* (peniaze chodia na *Čapie hniezdo*, Babiša za *Čapie hniezdo* vyšetruje polícia, príd'te sa pozrieť na *Čapie hniezdo*). Na spravodajskom portáli TASR Teraz.sk sa popri pôvodnom tvare názvu uvádzal aj slovenský ekvivalent (napr. *Čapí hnízdo/Bocianie hniezdo*), v denníku Hlavné správy zasa naopak slovenský tvar a za ním český názov (*Bocianie hniezdo/Čapí hnízdo*). Keď sa neskôr po správe Európskej komisie o tejto kauze zasa začalo hovoriť a písať v médiách, tvar názvu *Čapí hnízdo* sa väčšinou už neprekladal (napr. *Sme*, 26. 3. 2019; Ranný rádiožurnál Rádia Slovensko, 27. 3. 2019).

³² Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín (porov. JNM).

³³ Rómska národnostná menšina, ktorá má na určitom území najmenej 20-percentné zastúpenie, nemá na tomto území od slovenčiny jazykovo odlišné názvy.

³⁴ Jedinou odlišnosťou býva rodová diferenciacia niektorých geografických názvov v češtine a slovenčine, čo sa však na štruktúre exonyma neprejavuje (napr. *Příbram*: čes. = femininum, slov. = maskulínium; *Litomyšl*: čes. = femininum, slov. = maskulínium a pod.) a táto odlišnosť sa realizuje aj pri adaptovaných exonymách z iných jazykov (napr. *Viedeň (Wien)*: nem. = neutrum, slov. = femininum).

³⁵ Porov. ZE., 2017.

³⁶ Je nutné zdôrazniť, že tu ide o stav onymickej homonymie, keď je jedným názvom pomenovaných viacerých objektov, dokonca z rôznych onymických kategórií – názov kauzy, názov firmy (obe sú chrématonymá), ale aj názov sídelného geografického objektu – farma (toponymum). Všimame si však predovšetkým geografický názov.

Aj napriek spomínanej jazykovej blízkosti češtiny a slovenčiny, ktorá v mnohých prípadoch umožňuje jednoduchú zámenu českého slova slovenským slovom, by sa vzhľadom na spomínanú idiomatickosť, ustálenosť a špecifickosť vlastných mien, ale koniec-koncov aj jazykovú blízkosť české endonymá, hoci motivačne priezračné a v slovenčine apelaatívne ekvivalentné, lexikálne meniť nemali a mali by sa teda uvádzať v slovenských textoch v pôvodnom nedomácom tvare, čiže *Čapí hnízdo* (nie **Bocianie hniezdo* či **Čapie hniezdo*). České názvy sa dokonca v slovenčine neadaptujú ani formálne – hlásky, ktoré slovenčina nemá (napr. *ě, ř*), či gramatická relačná morféma *-e* (česká prehláska) v tvare N sg. feminín s mätko zakončeným tvarotvorným základom (napr. *Břeclav, Příbram*, singulárový tvar názvu *Lednice* atď.) sú v slovenských textoch zachované (porov. PSP, 2013), hoci tu by sa istý stupeň formálnej adaptácie azda dal pripustiť (*ě → e, ř → r*, gramatická relačná morféma *-e → -a*) – otázne však je, či by bola takáto úprava aj jazykovo potrebná a funkčná³⁷.

Záver

Záverom by sa teda dalo uviesť, že prekladať nové, a teda nevžitú cudzojazyčné názvy je vo všeobecnosti zbytočné – pri propriách sa bez motivačnej reflexie neuplatňuje designačný, ale iba denotatívny vzťah s pomenúvaným objektom, a preto je preklad cudzieho vlastného mena v podstate redundantný a komunikačne irelevantný. Čitateľ nepotrebuje poznať motivačnú či lexikálnu priezračnosť názvu, ale cieľom je identifikácia pomenúvaného objektu a najmä komunikačná funkčnosť, ktorá sa prekladom vytráca (napr. ťažko by slovenskému turistovi v Česku s istotou poradili, kde sa nachádza **Bocianie hniezdo*). Keďže tendenciou je skôr používať pôvodné endonymá a redukovať používanie exoným, utváranie nových exoným (najmä prekladmi) sa javí ako nefunkčný anachronizmus³⁸. Pri-

³⁷ V jazykovej praxi pri deklinácii cudzích proprií platí vo všeobecnosti úzus, že v nominatíve má cudzie proprium ohýbaciú príponu pôvodného jazyka, no v nepriamych pádoch sa tvarotvornému základu pridáva už slovenská ohýbacia prípona (napr. N sg. *V. Vážný*, ale G sg. *V. Vážneho* (nie **Vážného*); N sg. *Lednice*, ale I sg. *Lednicou* (nie **Lednicí*), N sg. *Čapí hnízdo*, ale G sg. *Čapieho hnízda* (nie **Čapieho hnízda*, N sg. *Lázně Libverda*, ale I pl. *Láznami Libverda*); o tejto zásade pri cudzích antroponymách porov. Ološtiak, 2002, s. 122. Pri toponymách, ktoré majú ohýbaciú príponu už v základnom tvare, by sa azda dalo už v N pripustiť uplatnenie domácej adaptačnej ohýbacej prípony, čím by sa odstránil deklinačný nesúlad tvarov priameho a nepriamych pádov (napr. *Čapie hnízdo, Lednica, Lázně Libverda* a pod.), čo sa však nateraz v jazykovej praxi uplatňuje len zriedka (porov. SNK.: napr. N sg. *Dolní Bojanovice* (17) – *Dolné Bojanovice* (6); *Lázně Bohdaneč* (16) – *Lázně Bohdaneč* (3)).

³⁸ V rámci zásad vychádzajúcich z rezolúcií OSN o štandardizácii geografického názvoslovie sa okrem iného odporúča, aby názvoslovné autority pripravili zoznamy aktuálnych exoným a začali s ich redukcíou (porov. UNGEGN, s. 10) a zároveň podnecovali iné štátne či súkromné organizácie k tomu, aby redukovali využívanie exoným a namiesto nich uprednostňovali štandardizované endonymá, v publikáciách, mapách a iných dokumentoch určených na medzinárodné použitie a tiež v medzinárodných publikáciách, v ktorých sa geografické názvoslovie neuvádza v súvislosti s textom, využívali štandardizované endonymá (o tom viac Harvalík, 2004, s. 120–123). Ak ide o súvislý text, môžu sa používať aj exonymá, no súčasne by sa malo uviesť aj štandardizované endonymum. Exonymá síce podľa tvorcov zásad tvoria živú a vitálnu súčasť jazyka, ale ich potreba a opodstatnenie, najmä v medzinárodnom používaní, sa stráca. (ZPNGO, 2012, s. 8) Podľa I. Horňanského (1991, s. 145) sa na 3. konferencii OSN o štandardizácii geografického názvoslovie v Aténach v roku 1977 skonštatovalo, že nie všetky krajiny dokázali vytvoriť

rodzene, iné adaptačné úpravy cudzích endoným by mali byť v slovenčine aj naďalej funkčné, pretože ich v preberajúcom jazyku treba zvukovo a morfológicky, prípadne aj slovo- tvorne, prispôbiť domácim hláskoslovným či flektívnym špecifikám, hoci aj flektívna adaptácia cudzích endoným môže v dôsledku posilňovania aglutinačných črt slovenčiny potenciálne ustupovať do úzadia³⁹.

Skratky a značky

* znak nevhodného tvaru vlastného mena

angl. anglický	gréc. grécky	rus. ruský
azerb. azerbajdžanský	chorv. chorvátsky	rusín. rusínsky
biel. bieloruský	maď. maďarský	slov. slovenský
čes. český	nem. nemecký	srb. srbský
čín. čínsky	poľ. poľský	špan. španielsky
end. endonymum	rak. rakúsky	tal. taliansky
franc. francúzsky	rum. rumunský	ukr. ukrajinský

*Štúdia vznikla ako súčasť grantovej úlohy KEGA 002TTU-4/2018
Jazyk a komunikačná kompetencia.*

Literatúra

1. Back, O. 1983. Übersetzbare Eigennamen. Eine synchronische Untersuchung von interlingualer Allonymie und Exonymie. Österreichische Namenforschung, Sonderreihe 5, Salzburg; podľa M. Harvalík. 2004. Synchronní a diachronní aspekty české onymie. Praha : Academia, 2004. 162 s. ISBN 80-200-1253-2.
2. Blanár, Vincent. 1996. *Teória vlastného mena (Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied v Bratislave, 1996. 251 s. ISBN 80-224-0490-X.
3. Dolník, Juraj. 2010. Synchronná dynamika morfológie. In *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Ed. J. Dolník. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, 2010. s. 66–96. ISBN 978-80-224-1159-2.
4. Dudok, Miroslav. 2002. Prepis a výslovnosť mien z blízkych jazykov. In *Problémy adaptácie cudzích mien v slovenčine*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied v Bratislave, 2002. s. 108–112. ISBN 80-224-0749-6.
5. Fičor, Dušan. 2010. Hranice štandardizácie geografického názvoslovia. In *Lexika slovenskej onymie*. Bratislava – Trnava : Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2010. s. 61–71.
6. Hajčíková, Marta. 1989. Dynamika vývinu slovenských geografických exoným. In *Aktuálne úlohy onomastiky z hľadiska jazykovej politiky a jazykovej kultúry (Zborník príspevkov z 2.*

zoznamy svojich exoným, pretože redukcia exoným si v rôznych typoch jazykov vyžaduje rozličné prístupy. Z tohto dôvodu sa odporúčalo, aby tieto krajiny pokračovali v príprave predbežných zoznamov exoným, pričom vyberú tie exonymá, ktoré sú vhodné na skoré prehodnotenie.

³⁹ Porov. Dolník, 2010, s. 82.

- československej onomastickej konferencie 6. – 8. mája 1987 v Smoleniciach). Zost. M. Majtán. Bratislava : Jazykovedný ústav Ľ. Štúra Slovenskej akadémie vied, 1989. s. 70–76.
7. Harvalík, Milan. 2004. Synchronní a diachronní aspekty české onymie. Praha : Academia, 2004. 162 s. ISBN 80-200-1253-2.
 8. Horňanský, Imrich. 2016. *Osudy slovenských geografických názvov*. Bratislava : Panslovanská únia, 2016. 232 s. ISBN 978-80-970685-6-1.
 9. Horňanský, Imrich. 1991. Exonymá a kartografická prax. In *Kultúra slova*, 1991, roč. 25, č. 5, s. 142–148.
 10. IŠGN – Úrad geodézie, kartografie a katastra SR : *Inštrukcia na štandardizáciu geografického názvoslovia*. Bratislava : Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 1996. 24 s.
 11. Majtán, Milan. 1986. Metódy a ciele štandardizácie geografického názvoslovia. In *Kultúra slova*, 1986, roč. 20, č. 5, s. 144–150.
 12. Ološtiak, Martin. 2002. K problematike adaptácie anglických osobných mien v slovenčine. In *Problémy adaptácie cudzích mien v slovenčine*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied v Bratislave, 2002. s. 120–126. ISBN 80-224-0749-6.
 13. Ološtiak, Martin – Bilá, Magdaléna – Timková, Renáta. 2006. *Slovník anglických vlastných mien v slovenčine*. Bratislava : Kniha-spoločník, 2006. 267 s. ISBN 80-88814-47-2.
 14. PSP – *Pravidlá slovenského pravopisu*. 4. nezmenené vydanie. Red. M. Považaj. Bratislava : Veda, 2013. 592 s. ISBN 978-80-224-1331-2.
 15. Ripka, Ivor – Imrichová, Mária – Skladaná, Jana, eds. 2005. *Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax*. Bratislava : Ottovo nakladateľstvo, 2005. 673 s. ISBN 80-969159-1-6.
 16. PZJ – Lutterer, Ivan – Kropáček, Luboš – Huňáček, Václav. *Původ zeměpisných jmen*. 1. vydání. Praha : Mladá fronta, 1976. 300 s.
 17. Ripka, Ivor. 2008. *Zemepisné názvy, obyvateľské mená*. Praha : Ottovo nakladateľství, 2008. 144 s. ISBN 978-80-7360-630-5.
 18. Závodný, Andrej. 2015. Vplyv interlingválnych kontaktov na dynamiku slovenskej deklinácie. In *Pluralistic approaches to languages and cultures in education*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2015. s. 227–240. ISBN 978-80-8082-852-3.
 19. ZJČ – Lutterer, Ivan – Majtán, Milan – Šrámek, Rudolf: *Zeměpisná jména Československa*. Slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje. Praha : Mladá fronta, 1982. 376 s.

Elektronické zdroje

20. Babiš v roce 2009: ‚Je moje. Platím tolik, že snad můžu dostat dotaci.‘ In *Echo24.cz*, 17. marec 2016. Dostupné na: (<https://echo24.cz/a/iLeG3/babis-v-roce-2009-je-moje-platim-to-lik-ze-snad-muzu-dostat-dotaci>). (citované 10. júla 2019).
21. Babiš oznámil, že svadbu bude mať na farme Bocianie hniezdo. In *Hlavné správy. Konzervatívny denník*, 26. apríl 2017. Dostupné na: (<https://www.hlavnespravy.sk/babis-oznamil-ze-svadbu-bude-mat-na-farme-bocianie-hniezdo/981436>). (citované 10. júla 2019).
22. Česká policie žiada Snemovňu o vydanie Babiša v kauze Bocianie hniezdo. In *Aktuality.sk*, 10. august 2017. Dostupné na: (<https://www.aktuality.sk/clanok/512234/ceska-policia-ziada-snemovnu-o-vydanie-babisa-v-kauze-bocianie-hniezdo/>). (citované 10. júla 2019).
23. Česká policie ukončila vyšetřování kauzy Čapí hnízdo. In *Sme. Sme Svet*. 26. 3. 2019. Dostupné na: (<https://svet.sme.sk/c/22084585/ceska-policia-ukoncila-vysetrovanie-kauly-capi-hnizdo.html>). (citované 10. júla 2019).

24. Harvalík, Milan. 1998. K problému klasifikace exonym (On the problem of classification of exonyms). In *Slovo a slovesnost*, roč. 59, č. 4, 1998. Dostupné na: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3803>. (citované 10. októbra 2019).
25. HE – Historické exonymá. Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, 2017. 3 s. Dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/geodezia-kartografia/standardizacia-geografickeho-nazvoslovia/nazvy-geografickych-objektov-z-uzemia-mimo-sr/ExonymA-historickA.pdf>. (citované 10. októbra 2019).
26. JNM – Zákon vlády Slovenskej republiky č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín. Dostupné na: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/1277_zakon-184-1999.pdf. (citované 10. októbra 2019).
27. Krčmárik, M.: Babišovo Čapí hnízdo čerpá dotácie dodnes. Na chov kôz a baranov. In *Sme*, 2. február 2018. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/20751704/babisovo-capi-hnizdo-cerpa-dotacie-dodnes-na-chov-koz-a-baranov.html&hash;ixzz5eCcCNBXR>. (citované 10. júla 2019).
28. Krčmárik, M.: Babiš ovládal Čapí hnízdo. Rozhlas zverejnil dôkazy, ktoré zozbierala polícia. In *Sme*, 6. november 2018. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/20954460/capi-hnizdo-andrej-babis-vysetrovanie-cesky-rozhlas.html&hash;ixzz5eCY4JXRg>. (citované 10. júla 2019).
29. NVSR – Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z. – nový platný a účinný zoznam označení obcí v jazykoch národnostných menšín. Dostupné na: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/1614_nariadenie_534_2011.pdf. (citované 10. októbra 2019).
30. PL. – Myslíte si, že poznáte všetky šibnuté mená, tieto vás dorazia. In *Plus 7 dní*. 21. september 2015. Dostupné na: <https://plus7dni.pluska.sk/relax/myslite-poznate-vsetky-sibnute-mena-tieto-vas-dorazia>. (citované 10. júla 2019).
31. Správy. Ranný Rádiožurnál. In *Rádio Slovensko. RTVS*. (27. marca 2019).
32. SŠGN – *Smernica na štandardizáciu geografických názvov*. Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 2015. 26 s. ISBN 978-80-89831-00-5. Dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/geodezia-kartografia/standardizacia-geografickeho-nazvoslovia/dokumenty-k-cinnosti/smernica-sgn.pdf>.
33. Štrba, P. – Onderčanin, L.: Zeman vymenoval Babišovu vládu. Bude závislá od komunistov. In *Sme*, 27. jún 2018. Dostupné na: <https://svet.sme.sk/c/20858342/cesko-vlada-vymenovanie-zeman-babis.html&hash;ixzz5eCbjdSGE>.
34. TASR: Zeman sa s premiérom Babišom porozpráva o údajnom únose jeho syna. In *Teraz.sk*, 13. november 2018. Dostupné na: <http://www.teraz.sk/import/cr-zeman-sa-s-premierom-babisom-poro/360971-clanok.html>. (citované 10. júla 2019).
35. UNGEGN – Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names. United Nation Group of Experts on Geographical Names. 294 s. Dostupné na: https://unstats.un.org/unsd/geoinfo/UNGEgn/docs/pubs/Glossary_of_terms_rev.pdf. (citované 10. októbra 2019).
36. ZĚ. – *Zoznam exonym*. Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, 2017. 148 s. ISBN 978-80-85672-96-1. Dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/sk/ugkk/geodezia-kartografia/standardizacia-geografickeho-nazvoslovia/nazvy-geografickych-objektov-z-uzemia-mimo-sr/>. (citované 10. októbra 2019).
37. ZPNGO – Zásady používania názvov geografických objektov v cudzojazyčnom texte publikácií vydávaných v Slovenskej republike. Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, 2017. 28 s. Dostupné na: <http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/geodezia-kartografia/standardizacia-geografickeho-nazvoslovia/dokumenty-k-cinnosti/ZAsady.pdf>. (citované 10. októbra 2019).

Kontakt

PaedDr. Andrej Závodný, PhD.

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Priemyselná 4, 918 43 Trnava

andrej.zavodny@truni.sk